

این انتظار، مشتاقان را
بمیرساند

در فصل انتظار

مجموعه روایاتی

در زمینه انتظار و ظهور

موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

مدیریت فرهنگی

تلفن ۲۹۳۲۳۲۸

اللهم

كن لوليك

الحجة ابن الحسن

صلواتك عليه و

علي آباءه في هذه

الساعة و في كل

ساعة ولياً و حافظاً و

قائداً و ناصراً و دليلاً و

عيناً حتى تسكنه

ارضك طوعاً و

تمتعه فيها

طويلاً

فهرست عناوین

- مقدمه: ۲
- ضرورت وجود امام: ۳
- ضرورت شناخت امام: ۴
- شناخت او صیای الهی از بیان معصومین^۸: ۵
- کیفیت تولد و بشارت به آن در بیان معصومین (صلوات الله علیهم
اجمعین): ۶
- نشانه‌های انبیا در وجود حضرت مهدی (عج): ۸
- خصایص حضرت مهدی (عج): ۹
- علایم آن حضرت از جهت حسب و نسب در بیان معصومین: ۱۰
- آثار و برکات وجود حضرت مهدی (عج): ۱۲
- منکرین و تعیین کنندگان وقت ظهور در زمان غیبت ۱۳
- روایاتی در خصوص غیبت ۱۳
- وجه غیبت حضرت مهدی (عج): ۱۵
- وظیفه ما ما در دوران غیبت ۱۷
- وظایف منتظران ۱۸
- اصحاب حضرت در کلام معصومین ۲۰
- ظهور امام زمان (عج) به اذن الهی است ۲۱
- علائم و حوادث قبل از ظهور در کلام معصومین: ۲۲
- ظهور و حوادث مربوط به آن در کلام معصومین: ۲۴
- ستایش ایرانیان در عصر ظهور ۲۵
- سخنان حضرت مهدی (عج): ۲۶
- حضرت مهدی (عج) در آیات الهی از کلام معصومین: ۲۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه:

کیست که مقام شامخ امام زمان علیه السلام و نقش مؤثر وی را در جریان هستی جهان اسلام در نیافته باشد؟

اصولاً اعتقاد به وجود حضرت مهدی (عج)، انتظار و ظهور امری است اسلامی نه مذهبی زیرا این اعتقاد ریشه در اسلام و نبوت دارد چنانچه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: جانشینان و اوصیای من که حجت خدا بر خلقند، پس از من دوازده تن هستند که اولین آنها برادر من است و آخرینشان پسر من، بدو گفتند: ای پیامبر خدا برادر شما کیست؟ فرمود علی بن ابیطالب علیه السلام، پرسیدند پسر شما کیست؟ فرمودند مهدی، آنکس که زمین را همانطور که از ظلم و ستم پر شده است از عدل و داد آکنده خواهد ساخت، سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری مبعوث کرد اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نماند خداوند آن روز را آنقدر طولانی خواهد کرد تا اینکه فرزندم مهدی قیام کند آنگاه روح الله عیسی بن مریم علیه السلام فرود آید و پشت سر او نماز گذارد و زمین به نور او روشنی یابد و دامنه فرمانروایی اش تمامی خاور و باختر را فرا گیرد.

(منتخب الاثر آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی ص ۶۲)

امام خمینی ره: رهبر همه شما و همه ما وجود مبارک بقیة الله است باید ماها و شماها طوری رفتار کنیم که رضایت آن بزرگوار را که رضایت خداست بدست بیاوریم.

(صحیفه نور ج ۱۴ ص ۹۴)

رهبر معظم انقلاب: اگر دنیا را خورشیدی روشن خواهد کرد، به این معنا نیست که ما تا آمدن آن خورشید نورانی، در تاریکی بنشینیم. (جمهوری اسلامی ۷۶/۱/۱۵)

ضرورت وجود امام:

(۱) قال الامام المهدي عليه السلام: ان الارض لا تخلوا من حجة اماً ظاهراً و اماً مغموراً. (۱)

امام زمان (عج) فرمودند: زمین از حجت خدا خالی نمی ماند خواه آشکار باشد یا پنهان.

(۲) عن ابي حمزه قال قلت لابي عبدالله عليه السلام: اتبقى الارض بغير امام؟

فقال عليه السلام: لو بقيت الارض بغير امام لساخت الارض اهلها (۲)

از ابي حمزه روایت شده است که به امام صادق عليه السلام عرض کردم: آیا زمین بدون امام باقی می ماند؟ حضرت فرمودند: اگر زمین بدون امام بماند اهل خود را فرو می برد.

(۳) قال الرسول صلى الله عليه وآله: لا تقوم الساعة حتى يقوم قائم الحق منا و ذلك حين يأذن الله عزوجل، من تبعه نجى و من تخلف عنه هلك. الله عباد الله فاتوه ولو على الثلج فانه خليفة الله عزوجل و خليفتي. (۳)

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله فرمودند: رستاخیز بر پا نمی شود تا قائم بر حق ما قیام می کند و آن زمانی است که خدا اذنش دهد. پس هر کس از او پیروی کند نجات یابد و هر که تخلف نماید هلاک گردد. خدا را خدا را ای بندگان خدا (در نظر داشته باشید هنگامی که مهدی ظاهر گشت) به هر طور ممکن بسویش بشتابید. اگر چه روی برف حرکت نمایید. زیرا او خلیفه و جانشین من است.

(۴) قال الرسول صلى الله عليه وآله: لولم يبق للدنيا الا يوم واحد لطول الله عزوجل ذلك اليوم حتى يبعث فيه رجلاً من ولدي هذا. ضرب بيده على الحسين عليه السلام. (۴)

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله فرمودند: اگر از دنیا یک روز بیشتر باقی نباشد خداوند متعال آن روز را طولانی می گرداند تا این که مردی از فرزندان مرا مبعوث گرداند که اسمش اسم من است. (در این هنگام سلمان از حضرت پرسید: یا رسول الله از کدام فرزندان؟ حضرت فرمود) از این فرزندم و

۱- (کمال الدین ج ۲ ص ۵۱۱ و بیج ج ۵۳ ص ۱۵۶) ۲- (غیبت نعمانی ص ۱۲۸)

۳- (بیج ج ۵۱ ص ۵۶ و اثبات الهدی ج ۶ ص ۳۸۶)

۴- (منتخب الاثر ج ۱ ص ۱۸۲ - عقد الدرر ص ۶۲۴)

دست خویش را بر حسین علیه السلام زد.

(۵) قال الجواد علیه السلام: القائم من الميعاد و الله لا يخلف الميعاد. (۱)

امام جواد علیه السلام فرمودند: ظهور قائم ميعاد است (یعنی خداوند توسط پیامبر صلی الله علیه و آله به آن وعده داده است) و خدا در وعده اش تخلف نمی کند.

ضرورت شناخت امام:

(۱) قال رسول الله صلی الله علیه و آله: مَنْ مَاتَ و لم يعرف امام زمانه مات ميتة الجاهلية. (۲)

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که بمیرد در حالی که امام زمانش را نشناخته باشد به مرگ جاهلیت مرده است. (کنایه از این که مسلمان نیست).

(۲) لَمَّا سئل الامام الحسن العسكري علیه السلام، مَنْ الامام و الحجّة بعدک، قال ابني محمد و هو الامام و الحجّة بعدی مَنْ مَاتَ و لم يعرفه مات ميتة الجاهلية. (۳)

وقتی از امام حسن عسگری علیه السلام سؤال شد که امام و حجت بعد از تو کیست؟ فرمود: پسر من محمد و او امام و حجت بعد از من است کسی که بمیرد و او را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است.

(۳) عَنْ زرارَةَ قَالَ، قَالَ ابو عبد الله علیه السلام: اعرف امامک فانک اذا عرفته لم يضرک تقدم هذا الامر او تأخر. (۴)

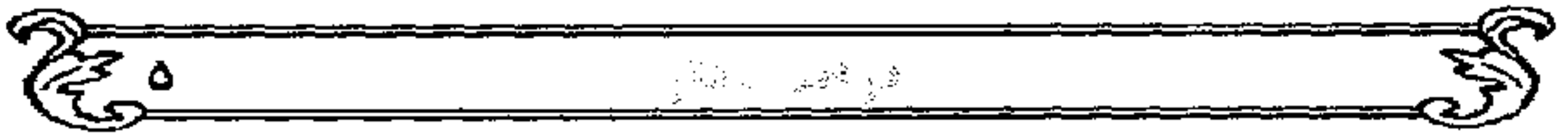
از زراره است که می گوید امام صادق علیه السلام فرمودند: امام خود را بشناس، به درستی که تو وقتی امام خود را شناختی تقدم و تأخر این امر (ظهور حضرت) ضرری به تو نمی زند.

(۴) عن زراره قال سمعت ابا عبدالله ان ادرك ذلك الزمان فالزم هذا الدعاء اللهم عرفني حجتك فانك ان لم تعرفني حجتك ضللت عن ديني. (۵)

زراره می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: اگر این زمان را درک کردی به این دعا ملتزم

۱- (اثبات الهدی ج ۳ ص ۵۴۴) ۲- (بیج ج ۲۲ ص ۳۳۱) ۳- (بیج ج ۵۱ ص ۱۶۰).

۴- (بیج ج ۵۲ باب ۲۲ حدیث ۵۲) ۵- (بیج ج ۵۳ ص ۱۸۷)

باش: خدایا حجت خود را به من بشناسان. به درستی که تو اگر حجت را بمن شناسانی من در دینم گمراه می شوم.

(۵) من مات و لم يعرف امام زمانه فلیمت ان شاء یهودیاً و ان شاء نصرانیاً. (۱)
کسی که بمیرد در حالی که امام زمانش را نمی شناسد، به او خطاب می شود یهودی یا نصرانی بمیر.

شناخت اوصیای الهی از بیان معصومین علیهم السلام

(۱) قال رسول الله صلى الله عليه وآله: الائمة بعدی اثنا عشر اولهم علی بن ابی طالب و آخرهم القائم، هم خلفائی و اولیائی، و حجج الله علی امتی بعدی المقربهم مؤمن و المنکر لهم کافر. (۲)
رسول مکرم صلى الله عليه وآله فرمودند: ائمه بعد از من دوازده نفرند که اولشان علی علیه السلام و آخرشان حضرت قائم (عج) می باشند. ایشان خلیفه ها و اولیای من هستند و بعد از من حجت های خدا بر امت من می باشند. هر کس به این ها معتوف باشد مؤمن و مسلمان و هر کس که ایشان را انکار کند کافر است.

(۲) قال رسول الله صلى الله عليه وآله: الائمة بعدی اثنا عشر اولهم علی علیه السلام و آخرهم القائم طاعتهم طاعتی و معصیتهم معصیتی من انکر واحداً منهم فقد انکرنی. (۳)
رسول مکرم صلى الله عليه وآله فرمودند: امامان بعد از من دوازده نفرند، اول آنها علی علیه السلام و آخرین آنها قائم علیه السلام است. پیروی از آنها پیروی از من و مخالفت با آنها مخالفت با من است. اگر کسی یکی از آنها را انکار کند به درستی که مرا انکار کرده است.

(۳) عن جابر بن عبدالله الانصاری قال: دخلت علی فاطمة علیها السلام و بین یدیها لوح فيه اسماء الاوصیاء فعددت اثنی عشر اسماً آخرهم القائم، ثلاثة منهم محمد و اربعة منهم علی

(صلوات الله عليهم اجمعين). (۱)

از جابرین عبدالله انصاری نقل شده که گفت:

بر فاطمه زهرا (سلام الله علیها) وارد شدم در حالی که نزد آن حضرت لوحی بود که در آن اسم اوصیا نوشته شده بود. من آن اسمها را شمردم، دوازده اسم بود که آخرین آنها «قائم»، سه تای آنها محمد و چهار تای آنها علی بودند.

(۴) قال رسول الله ﷺ: الاثمة من بعدی اثنا عشر تسعة من صلب الحسين و منا مهدی هذه الامة من تمسک من بعدی بهم فقد استمسک بحبل الله و من تخلى عنهم فقد تخلى من الله. (۲)

رسول اکرم ﷺ فرمودند: امامان بعد از من دوازده نفرند که نه نفر آنها از صلب حسین است و مهدی این امت از ما است. کسی که بعد از من به اینها تمسک کند بدرستی که به ریسمان خدا تمسک کرده و کسی که از اینها جدا شود از خدا جدا شده است.

(۵) قال رسول الله ﷺ: يا حسين انت الامام و أخو الامام و ابن الامام تسعة من ولدك امنا معصومون و التاسع مهديهم فطوبى لمن احبهم والويل لمن ابغضهم. (۳)

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

ای حسین تو امام، برادر امام و فرزند امام هستی که نه تن از اولاد تو ائمه معصوم هستند و نهمین ایشان مهدی (عج) می باشد. پس خوشا به حال کسی که ایشان را دوست بدارد و وای به حال کسی که با ایشان دشمنی بورزد.

کیفیت تولد و بشارت به آن در بیان معصومین (صلوات الله عليهم اجمعين)

(۱) قال الباقر عليه السلام: القائم من تخفى ولادته على الناس. (۴)

۱- (کمال الدین جلد ۱ ص ۲۱۳) ۲- (بحار ج ۳۶ ص ۳۱۷ باب ۴۱ حدیث ۱۶۶)

۳- (کفاية الاثر في النص على الائمة الاثني عشر ص ۳۰) ۴- (اثبات الوصية ص ۲۲۲)

امام باقر علیه السلام فرمودند: ولادت قائم بر مردم مخفی خواهد بود.

(۲) قال رسول الله صلى الله عليه وآله: ابشركم بالمهدى يبعث فى امتى على اختلاف الناس و زلزال و يملاء الارض عدلاً و قسطاً كما ملئت جوراً و ظلماً يرضى عنه ساكن السماء و ساكن الارض. (۱)

حضرت رسول اکرم صلى الله عليه وآله فرمودند: شما را به مهدی بشارت می‌دهم که مبعوث می‌شود در امت من، زمانی که مردم اختلاف داشته و متزلزل شده باشند و زمین را از عدل و داد پر می‌کند، همان‌گونه که از ظلم پر شده باشد به طوری که تمام اهل آسمان و زمین از او راضی می‌گردند.

(۳) قال على بن الحسين عليه السلام: القائم منا تخفى ولادته على الناس حتى يقولوا لم يولد بعده ليخرج حين يخرج ليس لاحد فى عنقه بيعة. (۲)

امام سجاد علیه السلام فرمودند: قائم ما ولادتش بر مردم مخفی است، به گونه‌ای که می‌گویند: هنوز به دنیا نیامده است. تا در هنگام ظهورش بیعتی از کسی بر گردن او نباشد.

(۴) قال رسول الله صلى الله عليه وآله: و منا والله الذى لاله الا هو مهدى هذه الامة الذى يصلى خلفه عيسى بن مريم (۳)

رسول اکرم صلى الله عليه وآله فرمودند: قسم به خدایی که جز او خدایی نیست، مهدی این امت از ما است او کسی است که حضرت عیسی بن مریم پشت سر او نماز می‌خواند و به او اقتدا می‌کند.

(۵) قال ابو محمد الحسن العسكري عليه السلام: الحمد لله الذى لم يخرجنى من الدنيا حتى ارانى الخلف من بعدى. أشبه الناس برسول الله صلى الله عليه وآله خلقاً و خُلُقاً. (۴)

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: خدا را شکر قبل از این که مرا از این دنیا ببرد جانشین بعد از من را به من نشان داد که از جهت اخلاق و خلقت شبیه‌ترین مردم به رسول الله صلى الله عليه وآله بود.

۱- (الغیبة للطوسی ص ۱۷۸ - بحار ج ۵۱ ص ۷۴) ۲- (بحار ج ۵۱ ص ۱۳۵)

۳- (اثبات الهداة ج ۷ ص ۱۴) ۴- (اثبات الهداة ج ۳ ص ۴۸۱ حدیث ۱۸۷)

نشانه‌های انبیا در وجود حضرت مهدی (عج)

(۱) قال السجادة عليها السلام: في القائم سنة من نوح و هو طول العمر. (۱)

امام سجاده عليه السلام فرمودند: در قائم سنتی از نوح است و آن طول عمر است. (۲) قال الباقر عليه السلام:

اذا ظهر القائم ظهر براية رسول الله و خاتم سليمان و حجر موسى و عصاه (۲)

امام باقر عليه السلام فرمودند: زمانی که قائم ظهور کند، با پرچم رسول الله و خاتم سلیمان و سنگ و

عصای موسی ظهور خواهد کرد.

(۳) قال ابو عبدالله عليه السلام: اذا قام قائم آل محمد عليه و عليهم السلام حكم بين الناس بحكم

داود لا يحتاج الى بينة يلهمه الله تعالى فيحكم بعلمه. (۳)

امام صادق عليه السلام فرمودند: زمانی که قائم آل محمد صلوات الله عليهم اجمعین قیام کند همچون

داود عليه السلام در بین مردم حکم می‌کند، شاهد و بینة نیاز ندارد و خداوند تبارک و تعالی او را آگاه

می‌کند. پس به علم و آگاهی خود حکم می‌کند.

(۴) عن عبدالله بن عطاء قال سألت ابا جعفر الباقر عليه السلام فقلت: اذا قام القائم عليه السلام باي سيرة

يسير في الناس؟ فقال: يهدم ما قبله كما صنع رسول الله و يستأنف الاسلام جديداً. (۴)

از عبدالله بن عطا است که می‌گوید: از امام باقر عليه السلام سؤال کردم: زمانی که قائم قیام کرد به کدام

سیره و روش در میان مردم زندگی می‌کند؟ حضرت فرمودند: روش‌های قبلی را از بین می‌برد،

همان طور که رسول خدا صلى الله عليه وآله چنین کردند و اسلام را از ابتدا شروع می‌کند (کنایه از این که

انحرافات ایجاد شده تا آن زمان را نابود می‌کند و اسلام را از نو آغاز می‌کند).

(۵) قال علي عليه السلام: بمهدينا تقطع الحجاج فهو خاتم الائمة و منقذ الامة و منتهى النور. (۵)

امیر المومنین علی عليه السلام ۷ فرمودند: مهدی ما پایان بخش امامان است، امت را نجات می‌بخشد و نور

۱- (کمال الدین صدوق ص ۳۲۲) ۲- (اثبات الهداة ج ۳ ص ۵۸۴ حدیث ۷۸۶)

۳- (بح ج ۱۴ ص ۱۴) ۴- (غیبت نعمانی به نقل از منتخب الاثر ص ۳۰۵)

۵- (میزان الحکمه ج ۱ باب ۲۲ ص ۱۷۹)

را به کمال نهایی خود می‌رساند و حجت را بر همه تمام می‌کند.

خصایص حضرت مهدی (عج)

(۱) عن کتاب عقد الدرر بسنده عن الحسن بن علی علیه السلام: لو قام المهدي عليه السلام لأنكره الناس لانه يرجع اليهم شاباً و هم يحسبونه شيخاً كبيراً. (۱)

امام حسن مجتبی علیه السلام فرمودند: زمانی که مهدی آل محمد ظهور کند مردم او را انکار می‌کنند، زیرا حضرت به صورت جوانی به سوی مردم باز می‌گردد، در حالی که مردم او را به صورت پیرمردی تصور می‌کردند.

(۲) عن ابي بصير عن ابي عبدالله عليه السلام قال: صاحب هذا الامر تعمي ولادته على هذا الخلق لثلا يكون لاحد في عنقه بيعة اذا خرج. (۲)

ابا بصیر از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که حضرت فرمودند: ولادت صاحب این امر مخفی خواهد بود تا آن که هنگام ظهور بیعت هیچ کس بر عهده نباشد.

(۳) عن ابي الصلت الهروي عن الرضا عليه السلام: قال: علامته ان يكون شيخ السن، شاب المنظر حتى ان الناظر اليه ليحسبه ابن اربعين سنة او دونها و ان من علامته ان لا يهرم بمرور الايام و اللبالي عليه حتى يأتي اجله. (۳)

ابا صلت از امام رضا علیه السلام نقل می‌کند که حضرت فرمودند:

علامت امام زمان (عج) این است که از جهت سنی پیر، ولی از جهت صورت جوان هستند، به طوری که بیننده حضرت گمان می‌کند که او چهل سال یا کمتر از آن سن دارد و تا زمانی که اجل فرا نرسد، با گذشت شبانه روز حضرت پیر نمی‌شوند.

(۴) قال المهدي عليه السلام: انه لم يكن احد من آبائي الا وقد وقعت في عنقه بيعة لطاغية زمانه و

انی اخرج حین اخرج و لا بیعة لاحد من الطواغیت فی عنقی. (۱)

حضرت مهدی علیه السلام فرمودند: به درستی که هیچ کدام از پدرانم نبودند، مگر این که بر گردنشان بیعت طاغوت زمان خود را داشتند، ولی من در حالی ظهور می‌کنم که بیعت هیچ طاغوتی را بر گردن ندارم.

(۵) قال رسول الله صلی الله علیه و آله: المهدي طاووس اهل الجنة عليه جلايب النور. (۲)

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند: مهدی طاووس بهشتیان است و روپوهایی از نور او را احاطه کرده است.

علايم آن حضرت از جهت حسب و نسب در بیان معصومین علیهم السلام

(۱) عن هشام بن سالم عن الصادق جعفر بن محمد عن ابيه عن جده عليه السلام قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله: القائم من ولدي اسمه اسمي وكنيته كنيتي و شمائله شمائلی و سته سته سته یقیم الناس علی ملتی و شریعتی و یدعوهم الی کتاب الله عزوجل، من اطاعه اطاعنی و من عصاه عصانی و من انكره فی غیبه فقد انكرنی و من كذبه فقد كذبنى و من صدقه فقد صدقنی، الی الله أشكو المكذبین لی فی امره و الجاهدين لقولی فی شأنه و المضلین لامتی عن طریقہ و سيعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون. (۳)

هشام ابن سالم از امام صادق علیه السلام از پدرش، و از جدش علیه السلام نقل می‌کند که حضرت فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: قائم از فرزندان من است نام او نام من، کنیه او کنیه من، شکل او شکل من و سنت او سنت من است. مردم را بر ملت و شریعت من به پا می‌دارد و آنها را به سوی کتاب آسمانی پروردگارم سوق می‌دهد. کسی که او را اطاعت کند، مرا اطاعت نموده و کسی که او را نافرمانی نماید، مرا نافرمانی کرده است و کسی که در زمان غیبت منکر او باشد، مرا انکار کرده و کسی که او را تکذیب کند مرا تکذیب نموده است و کسی که او را تصدیق کند، مرا تصدیق کرده

است، به خداوند شکوه می‌برم و به زودی کسانی که ستم کردند، می‌فهمند که چه جایگاهی در انتظار آنان است.

(۲) عن ام سلمه قالت: سمعت رسول الله ﷺ يقول: المهدي من عترتي من ولد فاطمه. (۱)
 ام سلمه روایت کرده است که از پیغمبر اکرم ﷺ شنیدم، می‌فرمود: مهدی ﷺ از عترت من و از اولاد فاطمه (سلام الله علیها) میباشد.

(۳) قال رسول الله ﷺ: القائم من ولدي اسمه اسمي وكنيته كنيته وشمائله شمائلی و
 سُنَّتُهُ سُنَّتِي يُقِيمُ النَّاسَ عَلَى مِلَّتِي وَشَرِيعَتِي. (۲)
 حضرت رسول ﷺ فرمودند:

امام قائم از فرزندان من است، اسم او اسم من، و کنیه او کنیه من، و شمائلش شمائل من، سنت او سنت من است و مردم را بر ملت و شریعت من رهنمون می‌شود.

(۴) قال الصادق عليه السلام: عن ابي سعيد الخدري قال لابي عبدالله عليه السلام المهدي والقائم واحد؟ فقال نعم فقلت: لاي شيء سمي المهدي؟ قال لانه يهدي الى كل امر خفي. (۳)
 ابی سعید خدری می‌گوید: از امام صادق علیه السلام سؤال کردم آیا مهدی و قائم یکی هستند؟ حضرت فرمودند: بله، گفتم: برای چه او را مهدی نامیده‌اند؟ فرمودند: چون او مردم را به سوی هر امر مخفی هدایت می‌کند.

(۵) قال رسول الله ﷺ: الا ان خاتم الاوصياء منا القائم المهدي. الا انه يُدْرِكُ كُلَّ ثَارٍ لِأَوْلِيَاءِ
 اللّهِ عَزَّوَجَلَّ. (۴)

رسول خدا ﷺ فرمودند: آگاه باشید که خاتم اوصیا «مهدی قائم علیه السلام» از ما است. آگاه باشید که او خون خواه خون اولیای خداوند متعال است.

۱- (بع ج ۵۱ ص ۷۵) ۲- (بع ج ۵۱ ص ۷۳) ۳- (میزان الحکمه ج ۱ ص ۲۷۶)

۴- (مدینه البلاغه ج ۱ ص ۲۱۳)

آثار و برکات وجود حضرت مهدی (عج)

(۱) قال الصادق عليه السلام: العام الذي لا يشهد صاحب هذا الامر للموسم لا يقبل من الناس حجها. امام صادق عليه السلام فرمودند: سالی که صاحب الامر (عج) در حج شرکت نکند، حج مردم در آن سال قبول نخواهد شد. (کنایه از این که امام هر ساله در حج شرکت دارند و به برکت وجود او حج مردم قبول می شود).

(۲) عن ابي سعيد الخدري، قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله: يقول على المنبر ان المهدي من عترتي، من اهل بيتي، يخرج في آخر الزمان، تنزل له السماء قطرها و تخرج له الارض بذرها فيملاء الارض عدلاً و قسطاً كما ملاءها القوم ظلماً و جوراً. (۱) ابي سعيد خدري می گوید: از رسول اکرم صلى الله عليه وآله شنیدم که بر فراز منبر فرمودند: مهدی از عترت و اهل بیت من است، در آخر الزمان ظاهر می شود، آسمان باران رحمتش را برای او فرو می ریزد، زمین گیاه خود را برای او بیرون می آورد و او زمین را پر از عدل و داد می کند، چنان که مردم آن را از ظلم و ستم پر کرده اند.

(۳) قال المهدي عليه السلام: انا خاتم الاوصياء و بي يدفع الله البلاء عن اهلي و شيعتي. (۲) حضرت مهدی عليه السلام فرمودند: من پایان دهنده جانشینان هستم و بواسطه من خداوند بلا را از اهل و شیعیانم دور می کند.

(۴) سئل النبي صلى الله عليه وآله هل يستفح الشيعة بالقائم عليه السلام في غيبته؟ فقال صلى الله عليه وآله اي والذي بعثني بالنبوة انهم ليستفحون به و يستضيئون بنور ولايته في غيبته كاستفح الناس بالشمس و ان جللها السحاب. (۳) از پیامبر صلى الله عليه وآله سؤال شد آیا شیعه در زمان غیبت از وجود حضرت مهدی بهره مند می شود؟ فرمودند: بلی، به خدا قسم، به آن که مرا به نبوت برانگیخت، شیعیان از وجودش بهره مند می شوند و به نور ولایتش روشن می گردند هم چون بهره گیری از نور خورشید

۱- (بح ج ۵۱ ص ۷۴ - اثبات الهداة ج ۷ ص ۹) ۲- (بح ج ۵۲ ص ۳۰)

۳- (میزان الحکمه ج ۱ حدیث ۱۲۲۰)

گرچه ابر آن را پوشانده باشد.

منکرین و تعیین کنندگان وقت ظهور در زمان غیبت

(۱) عن الفضیل قال: سألت ابا جعفر علیه السلام هل لهذا الامر وقت؟ فقال علیه السلام كذب الوقتون، كذب الوقتون، كذب الوقتون. (۱)

از فضیل است که می‌گوید: سؤال کردم از امام باقر علیه السلام که آیا برای ظهور حضرت مهدی وقتی معین شده است؟ حضرت سه مرتبه فرمودند: کسانی که وقت تعیین کرده‌اند دروغ گفته‌اند.

(۲) قال رسول الله صلی الله علیه و آله: من انکر خروج المهدي فقد كفر بما انزل علی محمد. (۲)
رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که قیام حضرت مهدی را منکر شود، تحقیقاً به آنچه که بر پیامبر نازل شده است، کافر شده است.

(۳) قال المهدي علیه السلام: من انكرني فليس مني و سييله سبيل ابن نوح. (۳)
امام زمان علیه السلام فرمودند: آن کس که مرا انکار نماید از من نیست و سرنوشت او همانند پسر نوح است.

روایاتی در خصوص غیبت

(۱) قال ابو عبدالله علیه السلام: للقائم غبتان، احدهما قصيرة و الاخرى طويلة، الغيبة الاولى لا يعلم بمكانه فيها الا خاصة شيعته و الاخرى لا يعلم بمكانه فيها الا خاصة مواليه. (۴)
حضرت صادق علیه السلام فرمودند: برای قائم دو غیبت است، یکی کوتاه و دیگری طولانی. در غیبت اول جز شیعیان خاص کسی جای او را نمی‌داند و در غیبت دیگری تنها خادمین مخرم حضرت جای او را می‌دانند.

۱- (ج ۲ ص ۴۴) ۲- (فوائد السبطين ۲ - ۳۳۴) ۳- (بح ج ۵۳ ص ۱۸۰)

۴- (اصول کافی ج ۲ ص ۱۷۸)

(۲) قال الصادق عليه السلام: يأتي على الناس زمان يغيب عنهم امامهم، فقلت له ما يصنع الناس في ذلك الزمان؟ قال: يتمسكون بالامر الذي هم عليه حتى يتبين لهم. (۱)

امام صادق عليه السلام فرمودند: زمانی بر مردم بیاید که امام آنها از نظرشان غایب شود. زراره می گوید: به امام عرض کردم: پس مردم در آن زمان چه می کنند؟ حضرت فرمودند: باید تمسک بجویند به روشی که در آن هستند (اوامر ائمه گذشته) تا این که امر بر ایشان ظاهر و روشن گردد.

(۳) عن ابي بصير قال قال ابو عبد الله عليه السلام: ان بلغكم عن صاحبكم غيبة فلا تنكروها. (۲)
از ابي بصير از امام صادق عليه السلام نقل شده است که امام فرمودند: چون به شما خبر رسد که امام زمان غیبت می کند، آن را انکار نکنید.

(۴) قال العسكري عليه السلام: ان ابني القائم بعدى بالتعمير و الغيبة حتى تقسوا القلوب لطول الامد لا يثبت على القول به الا من كتب الله عزوجل في قلبه الايمان و ائده بروح منه. (۳)
امام عسکری عليه السلام فرمودند: پسر قائم بعد از من است که عمر طولانی و غیبت دارد تا و به خاطر طولانی شدن مدت غیبت قلبها قساوتمند می شود و بر اعتقاد به مهدی عليه السلام ثابت نمی ماند مگر کسی که خداوند در قلبش ایمان را نوشته و او را به روح خود تأیید فرموده باشد.

(۵) قال موسى بن جعفر عليه السلام: اذا فقد الخامس من ولد السابع من الائمة فالله الله في ادبانكم لا يزيلنكم عنها احد يا بني، انه لا بد لصاحب هذا الامر من غيبة حتى يرجع عن هذا الامر من كان يقول به، انما هي محنة من الله امتحن الله بها خلقه. (۴)
موسی بن جعفر عليه السلام فرمودند:

هنگامی که پنجمین فرزند امام هفتم غائب شد، مواظب دین خود باشید. مبادا کسی شما را از دین خارج کند. برای صاحب الامر ناچار غیبتی خواهد بود، به طوری که گروهی از مؤمنین از عقیده خود بر می گردند، خدا به وسیله غیبت بندگانش را امتحان می کند.

۱- (کمال الدین ج ۲ ص ۳۵۰ حدیث ۴۴ و بحار، ج ۵۲، ص ۱۴۹، روایت ۷۵)

۲- (بع ج ۵۱ ص ۱۴۸ و اصول کافی ج ۱ ص ۳۳۸) ۳- (بع ج ۵۱ ص ۲۴)

۴- (بع ج ۵۲ ص ۱۱۳)

وجه غیبت حضرت مهدی (عج)

(۱) فی توفیع للامام المهدی (عج) فی جواب مسائل اسحاق بن یعقوب: «و اما علة ما وقع من الغيبة فان الله عزوجل يقول «يا ايها الذين آمنوا لا تسئلوا عن اشياء ان تبد لكم تسؤكم» (۱) انه لم يكن لاحد من آباي عليه السلام الا وقد وقعت في عنقه بيعة لطاغية زمانه و انى اخرج حين اخرج ولايعة لاحد من الطواغيت في عنقى. (۲)

حضرت مهدی (عج) در توقیعی در جواب مسائل اسحاق بن یعقوب فرمودند: اما علت غیبت که سؤال کردی، به درستی که خداوند می فرماید: ای کسانی که ایمان آورده‌اید از چیزهایی که اگر برای شما آشکار شود ناراحت می شوید سؤال نکنید. به درستی که همه پدران من بیعت طاغوت زمانشان را بر گردن داشتند، اما من ظهور می کنم در حالی که بیعت هیچ یک از طاغوت‌ها بر گردنم نیست. (شاید این هم یکی از وجوه غیبت باشد، یعنی حضرت غایب است تا بیعتی بر گردن نگیرد).

(۲) عن عبدالله بن الفضل الهاشمي قال: سمعت الصادق جعفر بن محمد عليه السلام يقول ان لصاحب هذا الامر غيبة لا بد منها يرتاب فيها كل مبطل، فقلتُ به و لِمَ جعلتُ فداك؟ قال: لا امر لم يوذن لنا في كشفه لكم، قلت: فما وجه الحكمة في غيبته؟ قال: وجه الحكمة في غيبته وجه الحكمة في غيبات من تقدمه من حجج الله تعالى ذكره ان وجه الحكمة في ذلك لا ينكشف الا بعد ظهوره كما لا ينكشف وجه الحكمة لما اتاه الخضر عليه السلام من خرق السفينة و قتل الغلام و اقامة الجدار لموسى عليه السلام الى وقت افتراقهما. يا ابن الفضل: هذا الامر امر من الله تعالى و سر من الله و غيب من غيب الله و متى علمنا انه عزوجل حكيم صدقنا بان افعاله كلها حكمة و ان كان وجهها غير مكشف. (۳)

از عبدالله فضل هاشمی است که می گوید: از امام صادق عليه السلام شنیدم که می فرماید: برای صاحب

۱- (مانده ۱۰۲) ۲- (کمال الدین ج ۲ ص ۴۸۵ - معادن الحكمة ج ۲ ص ۲۸۱)

۳- (کمال الدین ج ۲ ص ۴۸۲ بحار، ج ۵۲، ص ۹۱، روایت ۴، ب ۲۰)

این امر غیبتی ضروری است و در آن غیبت، هر فرد باطلی شک می‌کند. به حضرت گفتم: فدایت شوم، چرا؟ حضرت فرمودند: به خاطر امری که ما اجازه نداریم آن را مکشوف کنیم (البته به تفصیل اذن نداریم) گفتم: پس وجه حکمت در غیبت چیست؟ حضرت فرمودند: وجه حکمت در غیبت امام زمان همان وجه حکمتی است که در غیبت حجت‌های الهی قبلی بود. به درستی که وجه غیبت امام زمان منکشف نمی‌شود مگر بعد از ظهور حضرت، همان طور که وجه حکمت کارهایی که حضرت خضر برای موسی آورده بود «مثل سوراخ کردن کشتی و کشتن بچه و بنا کردن دیوار» روشن نشد مگر بعد از جدا شدن آن‌ها از همدیگر. ای ابن فضل این امری خدایی و سرّی از خداوند و غیبی از غیب‌های الهی است، هر گاه علم پیدا کردیم که خداوند عزوجل حکیم است، تصدیق می‌کنیم که همه افعال او از روی حکمت است، اگر چه وجه آن روشن نباشد.

(۳) عن زراره قال: سمعت ابا جعفر عليه السلام يقول: ان للقاءم غيبة قبل ظهوره، قلت: لم؟ قال: يخاف و أوميء بيده الى بطنه؛ قال زراره: يعني القتل. (۱)

زراره می‌گوید: شنیدم که امام باقر عليه السلام می‌فرمود: برای قائم آل محمد صلی الله علیه و آله غیبتی است قبل از آن که ظهور کند. گفتم چرا؟ فرمود: می‌ترسد و به شکم خود اشاره کرد. زراره می‌گوید: منظور، قتل است.

(۴) عن محمد بن الفرّج قال: كتب الى ابو جعفر عليه السلام: اذا غضب الله تبارك و تعالی علی خلقه محانا عن جوارهم. (۲)

از محمد بن فرج که می‌گوید امام باقر عليه السلام برایم نوشت، زمانی که خداوند تبارک و تعالی بر خلقش خشم کند ما را از مجاورت با آنها دور می‌کند.

(۵) فی توفیع له عليه السلام الى الشیخ المفید (ره) ولو ان اشیاعنا - وفقهم الله لطاعته - علی اجتماع من القلوب فی الوفا بالعهد علیهم لما تأخر عنهم الیمنین بلبقائنا و لتعجلت لهم السعادة بمشاهدتنا علی حق العرفه و صدقها منهم بنا فما یحبستنا عنهم الا ما یتصل بنا مما نکرهه و

لا تؤثر منهم. (۱)

در نامه‌ای که امام زمان به شیخ مفید داد، فرمودند: اگر شیعیان ما - که خداوند توفیقشان دهد - دل‌هایشان در وفا بعهد و پیمانی که با ما دارند گرد هم می‌آمدند، از فیض دیدار ما محروم نمی‌شدند و سعادت دیدار ما دیداری راستین و از روی معرفت، زودتر نصیبشان می‌شد. ما را از آنان چیزی باز نمی‌دارد، جز اخبار ناخوش آیند و غیر مترقبه‌ای که از آنها به ما می‌رسد.

وظیفه ما در دوران غیبت

(۱) قال رسول الله ﷺ: افضل اعمال امتي انتظار الفرج. (۲)

رسول اکرم ﷺ فرمودند: بهترین اعمال امت من انتظار فرج است.

(۲) قال علي بن الحسين عليه السلام: مَنْ ثَبِتَ عَلَي مَوَالَاتِنَا فِي غِيْبَةِ قَائِمِنَا اعْطَاهُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ اجْرَ اَلْفِ شَهِيدٍ مِنْ شَهِدَاءِ بَدْرٍ وَ اَحَدٍ. (۳)

امام سجاد عليه السلام فرمودند: کسی که در زمان غیبت قائم ما بر ولایت و دوستی ما ثابت بماند، خداوند به او پاداش هزار شهید از شهدای بدر و احد عطا می‌فرماید.

(۳) قال علي بن الحسين عليه السلام: طوبى لشيعتنا المتمسكين بحبلنا في غيبة قائمنا الثابتين على موالاتنا و البرائة من اعدائنا اولئك منا و نحن منهم قد رضوا بنا ائمة و رضينا بهم شيعة فطوبى لهم ثم طوبى لهم، هم والله معنا في درجتنا يوم القيامة. (۴)

امام سجاد عليه السلام فرمودند: خوشا به حال شیعیان ما که در زمان غیبت قائم ما به دوستی ما چنگ می‌زنند و در دوستی ما و برائت از دشمنان ما استوارند. آنها از ما و ما از آنها هستیم، آنها به پیشوای ما راضی شدند و ما هم به شیعه بودن آنها راضی هستیم خوشا به حال آنها، به خدا قسم آنها در روز قیامت با ما و در مرتبه ما هستند.

۱- (معادن الحکمة ج ۲ ص ۳۰۶ - بیج ج ۵۳ ص ۱۷۷) ۲- (سفينة البحار ماده نظر)

۳- (کمال الدین ج ۱ ص ۳۲۳ - اعلام الوری ص ۴۰۲) ۴- (بیج ج ۵۱ ص ۱۵۱)

(۴) قال الصادق عليه السلام عن علي عليه السلام: انتظروا الفرج ولا تبأسوا من روح الله فان احب الاعمال الى الله عزوجل انتظار الفرج مادام عليه العبد المؤمن و المنتظر لامرنا كالمتشحط بدمه في سبيل الله. (۱)

امام صادق عليه السلام از حضرت علي عليه السلام نقل فرمودند:

منتظر و آماده فرج باشید و از رحمت الهی مایوس نگردید، بهترین اعمال نزد خداوند متعال انتظار و آمادگی بنده مؤمن برای فرج است و کسی که منتظر و آماده امر ما (اهلیت) باشد، مانند کسی است که در راه خدا در خون خود غوطه ور شود.

(۵) قال الصادق عليه السلام: انَّ لصاحب هذا الامر غيبة المتمسك فيها بدینه كالخارط للقتاد ثم قال - هكذا بيده - فايكم يُمسِك شوک القتاد بيده؟ ثم اطرق مكياً ثم قال: ان لصاحب هذا الامر غيبة فليثق الله عبده و ليمسك بدینه. (۲)

امام صادق عليه السلام فرمودند: همانا صاحب الامر را غیبتی است. هر که در آن زمان دینش را نگه دارد، مانند کسی است که درخت خار قتاد را با دست بتراند. سپس فرمود: این چنین و با اشاره دست مجسم فرمود کدام یک از شما می تواند خار آن درخت را به دستش نگه دارد؟ سپس نختی سربه زیر انداخت و باز فرمود: همانا صاحب الامر را غیبتی است، هر بنده ای باید از خدا پروا کند و و به دین خود چنگ زند.

وظایف منتظران

(۱) قال الصادق عليه السلام: فتوقعوا الفرج صباحاً و مساءً. (۳)

امام صادق عليه السلام فرمودند: شب و روز منتظر فرا رسیدن ظهور امام زمان باشید.

(۲) عن ابی عبدالله عليه السلام قال: مَنْ سَرَّ ان يكون من اصحاب القائم فليتنظر وليعمل بالورع و

۱- (خصال ص ۶۱۰ - تحف العقول ص ۱۰۶) ۲- (اصول کافی ج ۲ باب الغیبه)

۳- (اصول کافی ج ۱ ص ۳۳۳)

محاسن الاخلاق و هو منتظر فان مات و قام القائم بعده كان له من الاجر مثل اجر من ادرك. (۱)

از امام صادق علیه السلام است که فرمودند: کسی که دوست دارد از اصحاب قائم به شمار آید، پس در انتظار به سربرد و ورع و پارسایی را پیشه خود سازد و به محاسن اخلاق بپردازد. چنین کسی را منتظر گویند، اگر بمیرد و قائم قیام کند بعد از مرگش برای او پاداش کسی است که امام را درک کرده و در رکاب حضرت بوده است.

(۳) عن خلاء بن قصار قال سئل ابو عبدالله هل ولد القائم؟ قال لا و لو ادركته لخدمته في ايام حياتي. (۲)

خلاء بن قصار گفت از امام صادق سؤال شد: آیا قائم به دنیا آمده است؟ حضرت فرمودند: خیر، اگر من او را درک می‌کردم در طول مدت عمرم خدمتگذارش بودم.

(۴) في توقيع ابي اسحاق بن يعقوب «اما الحوادث الواقعة فارجعوا فيها الى رواة احاديثنا فانهم حجتي عليكم و انا حجة الله عليهم». (۳)

امام زمان علیه السلام در توقيع مبارک خود به اسحاق بن یعقوب فرمودند: اما در حوادثی که اتفاق می‌افتد به راویان حدیث ما (فقها) مراجعه کنید. به درستی که آنها حجت من بر شما و من حجت خدا بر آنها هستم.

(۵) قال الصادق (ع): يا زراره ان ادركت ذلك الزمان فلزم هذا الدعاء «اللهم عرفني نفسك فانك ان لم تعرفني نفسك لم اعرف نبيك اللهم عرفني رسولك فانك ان لم تعرفني رسولك لم اعرف حجتك اللهم عرفني حجتك فانك ان لم تعرفني حجتك ضللت عن ديني». (۴)

امام صادق علیه السلام فرمودند: ای زراره هرگاه آن زمان را درک کردی این کلمات را بخوان: خدایا

۱- (مستدرک سفینه ماده صحب ج ۲ ص ۱۸۴) ۲- (بع ج ۵۱ ص ۱۸۴)

۳- (معادن الحکمه ج ۲ ص ۴۰۳) ۴- (منتخب الاثر- بحار، ج ۵۲، ص ۱۴۷، روایت ۷۰، ب ۲۲)

خودت را به من بشناسان، چون اگر خودت را به من نشناسانی پیامبرت را نخواهم شناخت، خدایا رسول خود را به من معرفی کن، چون اگر رسول تو را نشناسم حجت تو را نخواهم شناخت، خدایا حجتت را به من معرفی کن، زیرا اگر حجت تو را نشناسم از دین خود گمراه می شوم.

اصحاب حضرت در کلام معصومین

(۱) قال علی علیه السلام: اصحاب القائم شباب لا کھول فیہم الا کالکحل فی العین او کالملح فی الزاد و اقل الزاد الملح. (۱)

حضرت علی علیه السلام فرمودند: اکثری یاران قائم جوآنند مگر به درصد سرمه در چشم و نمک در زاد و توشه راه و کمترین متاع در زاد و توشه نمک است.

(۲) قال الصادق علیه السلام لعفان البصری: أتدری لم سُمی قم، قلت: اللہ و رسوله و انت اعلم، قال: انما سُمی قم لان اہله یجتمعون مع قائم آل محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و یقومون معه و یتقیمون علیہ و ینصرونہ. (۲)

حضرت صادق علیه السلام به عفان بصری فرمودند: ای عفان آیا می دانی چرا شهر قم را قم نامیده اند؟ عفان عرضه داشت خدا و پیامبرش و شما دانایان ترید. حضرت فرمود: چون اهل قم در کنار قائم آل محمد جمع می شوند و با او پیاپی می خیزند و در کنارش استقامت می کنند، ثابت می مانند و او را یاری می کنند.

(۳) قال الصادق علیه السلام: لیعدن احدکم لخروج القائم ولو سہماً فان اللہ اذا علِمَ ذلک من نیتہ، رجوت لان یُنسیء فی عمرہ حتی یُدْرِکَہ و یكون مِن اہوانہ و انصارہ. (۳)

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر یک از شما برای خروج قائم اسلحه تهیه کند، اگر چه یک نیزه باشد، چون وقتی خداوند ببیند کسی به نیت یاری مهدی اسلحه تهیه کرده است، امید است عمر او را

۱- (غیبت طوسی ص ۱۸۳ - بح ج ۵۲ ص ۲۳۲) ۲- (بح ج ۵۱ ص ۳۱۶ - منتخب الاثر ص ۴۸۵)

۳- (بح ج ۵۲ ص ۳۶۶)

طولانی کند تا ظهور او را درک کند و از یاران و انصار مهدی باشد.

(۴) عن الباقر عليه السلام عن رسول الله صلى الله عليه وآله: يا علي واعلم اعجب الناس ايماناً و اعظمهم يقيناً قوم يكونون في آخر الزمان لم يلحقوا النبي و حَبَبَتْهُمُ الْحِجَّةُ فامنوا بسواد علي عليه السلام بياض. (۱)

از امام باقر عليه السلام نقل شده است که رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند: ای علی بدان عجیب‌ترین مردم از لحاظ ایمان و عظیم‌ترین مردم از حیث یقین قوم آخر الزمان هستند، چون پیامبر را ملاقات نکرده و حجتشان در پرده غیبت است اما به کوچکترین چیزها از سیاه و سفید ایمان دارند. (کنایه از این که به مکتوباتی که از کلمات ما به دست آنها رسیده است، ایمان دارند).

(۵) قال الباقر عليه السلام: كَأَنِّي بِأَصْحَابِ الْقَائِمِ وَ قَدْ أَحَاطُوا بِمَا بَيْنَ الْخَافِقِينَ لَيْسَ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا هُوَ مَطِيعٌ لَهُمْ. (۲) امام باقر عليه السلام فرمودند: گویا یاران قائم را می‌بینم که بر خاور و باختر گیتی مسلط شده‌اند و هیچ چیزی نیست مگر آن که از آنان فرمان می‌برد.

ظهور امام زمان (عج) به اذن الهی است .

(۱) قال المهدي عليه السلام اذا اذن الله لنا في القول ظهر الحق و اضمحل الباطل و انحسر عنكم. (۳)

امام زمان عليه السلام فرمودند: زمانی که خداوند به ما اجازه سخن دهد، حق ظاهر خواهد شد و باطل از میان خواهد رفت و خفقان از سر شما برطرف خواهد شد.

(۲) قال المهدي

عليه السلام فلا ظهور الا بعد اذن الله تعالى ذكره و ذلك بعد طول الامد و قسوة القلوب و امتلاء الارض جوراً. (۴)

امام زمان عليه السلام فرمودند: ظهور نیست مگر با اجازه خداوند و آن هم پس از زمان طولانی، و

۱- (کمال الدین ج ۱ ص ۲۸۸) ۲- (موسوعة الامام مهدی) ۳- (بع ج ۵۳ ص ۱۹۴)

۴- (احتجاج طبرسی ج ۱ ص ۴۷۸)

قساوت دل‌ها و فراگیر شدن زمین از جور و ستم.

(۳) قال مولانا المهدي عليه السلام: زَعَمْتُ الظَّلْمَةَ أَنَّ حِجَةَ اللَّهِ دَاحِضَةٌ وَ لَوْ أَدْنَى لِنَافِي الْكَلَامِ لَزَالَ الشُّكُّ. (۱)

امام زمان عليه السلام فرمودند:

ستمگران پنداشتند که حجت خدا از بین رفته است و اگر به ما اجازه سخن داده می‌شد هر آینه تمام شک‌ها زایل می‌شد.

علائم و حوادث قبل از ظهور در کلام معصومین عليهم السلام

(۱) عن جابر الجعفی قال: لابی جعفر عليه السلام: متى يكون فرجكم؟ فقال عليه السلام: هيهات هيهات لا يكون فرجنا حتى تغربوا ثم تغربوا ثم تغربوا يقولها ثلاثاً حتى يذهب الكدر و يبقى الصفر. (۲)

از جابر جعفی است که می‌گوید: از امام باقر عليه السلام پرسیدم زمان فرج شما (فرج حضرت قائم) چه وقت است؟ حضرت فرمودند: هیهات هیهات، فرج آل محمد نمی‌رسد تا آن که مردم غربال شوند و باز غربال شوند (حضرت آن را سه مرتبه فرمودند) تا آن که ناخالص برود و خالص بماند.

(۲) قال ابو عبدالله عليه السلام: لا يكون هذا الامر حتى يذهب ثلثا الناس، فقيل له: فاذا ذهب ثلثا الناس فما يبقى؟ فقال: اما ترضون ان تكونوا الثلث الباقي. (۳)

امام صادق عليه السلام فرمودند: تا $\frac{۲}{۳}$ مردم از بین نروند امر ظهور واقع نشود. خدمتش عرض شد، وقتی $\frac{۲}{۳}$ مردم از بین بروند چه باقی می‌ماند؟ فرمود: دوست ندارید که شما جزء یک سوم باقیمانده باشید.

(۳) قال رسول الله صلى الله عليه وآله: منا مهدي هذه الامة اذا صارت الدنيا هرجاً و مرجاً و تظاهرت الفتن و تقطعت السبل و اغار بعضهم على بعض فلا كبير يرحم صغيراً و لا صغيراً يوقر كبيراً

فيمث الله عزوجل عند ذلك مهدينا التاسع من صلب الحسين، يفتح حصون الضلالة و قلوباً غفلاً يقوم بالدين في آخر الزمان كما قُمتُ به في أوّل الزمان. (۱)

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: مهدی این امت از ما است. آن گاه که هرج و مرج دنیا را فرا بگیرد و فتنه‌ها فراگیر شود و راه‌ها مسدود گردد و بعضی از مردم به غارت برخی دیگر بپردازند و هیچ بزرگی و کوچکی را مورد ترحم قرار ندهند و هیچ کوچکی بزرگی را احترام نکند، پس در این هنگام خداوند بزرگ مهدی ما را که نهمین فرد از نسل حسین علیه السلام است، مبعوث می‌نماید و او قلّه‌های گمراهی و قلب‌های غافل را فتح می‌کند و باز می‌نماید و به امر دین در آخر الزمان قیام می‌کند، همان گونه که من به امر دین در اوّل زمان قیام کردم.

(۴) قال ابو عبدالله عليه السلام: قُدَامُ الْقَائِمِ مَوْتَانِ، مَوْتٌ أَحْمَرٌ وَ مَوْتٌ أَيْضٌ، حَتَّى يَذْهَبَ مِنْ

كُلِّ سَبْعَةِ خُمْسَةٍ. الْمَوْتُ الْأَحْمَرُ: السِّيفُ وَ الْمَوْتُ الْأَيْضُ: الطَّاعُونَ. (۲)

امام صادق عليه السلام فرمودند: پیش از ظهور قائم دو نوع مرگ پیش خواهد آمد مرگ سرخ و مرگ سفید تا این که ^۵ مردم بمیرند، مرگ سرخ شمشیر است و مرگ سفید طاعون است.

(۵) قال ابو عبدالله عليه السلام: السَّفِيَانِيُّ لَا بَدَمَنَهُ وَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا فِي رَجَبٍ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ: إِذَا خَرَجَ فَمَا حَالُنَا؟ قَالَ: إِذَا كَانَ ذَلِكَ فَالَيْتُنَا. (۳)

امام صادق عليه السلام فرمودند: چاره‌ای جز خروج سفیانی نیست و سفیانی خروج نخواهد کرد مگر در ماه رجب، مردی پرسید یا ابا عبدالله، در زمان خروج او ما چه کنیم؟ حضرت فرمود: اگر خارج شد پس به سوی ما بیایید.

ظهور و حوادث مربوط به آن در کلام معصومین علیهم السلام

(۱) قال الصادق عليه السلام: ان قائمنا اذا قام مدّ الله عزوجل لشيئتنا في اسماعهم و ابصارهم حتى

۱- (بح ج ۳۶ ص ۳۰۷) ۲- (کمال الدین صدوقی ص ۶۵۵ حدیث ۲۷)

۳- (غیبت نعمانی باب ۱۸)

لا يكون بينهم و بين القائم يريد يكلمهم فيسمعون و ينظرون اليه و هو في مكانه. (۱)
 امام صادق عليه السلام فرمودند: زمانی که قائم ما قیام کند، خداوند عزوجل چنان فراخ و وسعتی در چشم‌ها و گوش‌های شیعیان ما ایجاد می‌نماید که فاصله و حائلی بین آن‌ها و قائم در کار نخواهد بود، به گونه‌ای که از هر جا و مکانی با او سخن می‌گویند و صدای او را می‌شنوند و او را می‌بینند.

(۲) عن جعفر الصادق عليه السلام قال: في در تفسیر يومئذ يفرح المومنون بنصرالله [عند قيام القائم يفرح المومنون بنصرالله. (۲)

امام صادق عليه السلام در تفسیر يومئذ يفرح المومنون بنصرالله فرمودند: زمان ظهور حضرت مهدی (عج) مؤمنین از یاری رساندن خداوند خوشحال می‌شوند.

(۳) قال الصادق عليه السلام: العلم سبعة و عشرون جزءاً فجميع ما جاءت به الرسل جزءان فلم يعرف الناس حتى اليوم غير الجزئين فاذا قام القائم اخرج الخمسة و عشرون جزءاً فبئها في الناس.

امام صادق عليه السلام فرمودند: علم بیست و هفت جزء است. همه آن چه که انبیای الهی آورده‌اند دو جزء است، مردم تا به امروز با توجه به این همه پیشرفته‌ها غیر از این دو جزء چیزی نمی‌دانند پس زمانی که قائم ما قیام کند، بیست و پنج جزء دیگر را مطرح می‌کند و در مردم گسترش می‌دهد.

(۴) قال الباقر عليه السلام: توتون الحكمة في زمانه حتى ان المرئة لتقضى في بيتها بكتاب الله و سنة رسوله صلى الله عليه وآله. (۳)

امام باقر عليه السلام فرمودند: در دوران حضرت مهدی (عج) حکمت به شما داده خواهد شد، طوری که زن در خانه خودش نشسته و از روی کتاب خدا و سنت رسول خدا قضاوت می‌کند.

۱- (کافی ج ۸ ص ۲۴۰ حدیث ۳۲۹ - حلیة الابرار ج ۳ ص ۶۴۲ و بحار، ج ۵۲) ص ۳۳۶، روایت

(۲۷، ۲۸)

۲- (ینابیع الموده، ص ۲۴۶) ۳- (غیبت نعمانی باب ۱۳ حدیث ۳۰ ص ۲۷۹)

۵) قال الباقر عليه السلام: من ادرك قائمنا فليقل حين يراه: السلام عليك يا اهل بيت النبوة و معدن العلم و موضع الرسالة.

امام باقر عليه السلام فرمودند: هر کس قائم ما را درک کرد، وقتی او را می بین، بگوید: السلام عليك يا اهل بيت النبوة و معدن العلم و موضع الرسالة

ستایش ایرانیان در عصر ظهور

۱) قال الله عزَّوَجَلَّ «هو الذي بعث في الاميين رسولا منهم يتلوا عليهم آياته و يزكيهم و يعلمهم الكتاب و الحكمة و ان كانوا من قبل لفي ضلال مبين و آخرين منهم لما يلحقوا بهم و هو العزيز الحكيم»

روی مسلم فی صحیحہ عن ابی ہریرہ قال: کُنَّا عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فانزلت سورة الجمعة. فتلاها حتى بلغ «و آخرين منهم لما يلحقوا بهم» فقال له رجل: مَنْ هؤلاء الذين لم يلحقوا بنا؟ فلم يكلمه قال ابوهريرة: و كان سلمان الفارسي فينا فوضع رسول الله صلى الله عليه وسلم يده على سلمان و قال «والذي نفسي بيده لو كان الايمان بالثريا لتناوله رجال مِنْ هؤلاء» (۱)

خدای عزوجل فرمود: او است آن که بر انگیخت در میان درس نخوانده‌ها رسولی را از خودشان که آیات خدا را بر آنان می خواند و آنان را پاک می سازد و کتاب و حکمت به آنها می آموزد، اگر چه قبلاً در گمراهی آشکاری بودند و اوست خدای عزیز و حکیم.

مسلم در صحیح خود روایت کرده است که گفت: «ما در حضور پیامبر بودیم که سوره جمعه نازل شد و حضرت آن را تلاوت نمود تا به آیه «و آخرین منهم لما يلحقوا بهم» رسید مردی از او سؤال کرد یا رسول الله صلى الله عليه وسلم اینان چه کسانی هستند که هنوز به ما نپیوسته اند؟ حضرت پاسخ فرمودند، ابوهریره گفت: سلمان فارسی نیز در بین ما بود. پیامبر صلى الله عليه وسلم دست مبارکش را بر سلمان نهاد و فرمود: به خدایی که جانم در دست قدرت او است، اگر ایمان در کهکشانشا باشد مردانی از اینها

(طرفداران سلمان) به آن دست خواهند یافت.

سخنان حضرت مهدی (عج)

(۱) و قال عليه السلام: اتقوا الله و سلّموا لنا و ردّوا الامر الينا فعلينا الاصدار كما كان منا الايراد و لا تحاولوا كشف ما غُطّي عنكم و لا تميلوا عن اليمين و تعدلوا الى اليسار و اجعلوا قصدكم الينا بالمودة على السنّة الواضحة. (۱)

امام زمان عليه السلام فرمودند: خدا را در نظر آورید، تسلیم ما باشید و سر چشمه امور را نزد ما جستجو کنید. ما شما را از سر چشمه سیراب کنیم، همان طور که در آغاز شما را به سوی مرکز کمالات رهسپار شدیم، به سوی ناپیداها (آنچه بر شما مستور کردند) نروید از راه راست منحرف نشوید، به چپ گرایش نیابید، با محبت ما همراه باشید که این سیری مستقیم و آیینی استوار است.

(۲) و قال عليه السلام: اكثروا الدعاء بتعجيل الفرج فانّ ذلك فرجكم. (۲)

حضرت مهدی عليه السلام فرمودند: برای تعجیل فرج بسیار دعا کنید، چرا که همین دعا فرج شما است.

(۳) و قال عليه السلام: انا غير مهملين لمراعاتكم و لا ناسين لذكركم و لولا ذلك لنزل بكم الا و اصطامكم الاعداء فاتقوا الله جلّ جلاله و ظاهرؤنا. (۳)

حضرت فرمودند: ما هرگز از سرپرستی و رسیدگی به شما کوتاهی نکرده و یاد شما را از خاطر نبرده ایم که اگر جز این بود دشواری ها و مصیبت ها بر شما فرود می آمد و دشمنان شما را ریشه کن می نمودند، پس از خدا بترسید و ما را پشتیبانی کنید.

(۴) و قال عليه السلام: قد آذانا جهلاء الشيعة و حماؤهم و من دینه جناح البعوضه ارجع منه. (۴)

حضرت مهدی عليه السلام فرمودند: گاهی بی خردان و نادانان شیعه و کسانی که دینداری شان از بهم

۱- (کمال الدین ج ۲ - بح ج ۵۳ ص ۱۷۹)

۲- (احتجاج طبرسی ج ۲ ص ۴۹۹ - کمال الدین ج ۲ ص ۴۸۵) ۳- (بح ج ۵۳ ص ۱۷۵)

۴- (احتجاج طبرسی)

پیوستگی پروبال پشه‌ای سست تر است، باعث آزار ما می‌شوند.

حضرت مهدی (عج) در آیات الهی از کلام معصومین علیهم‌السلام

۱) عن المفضل قال سألت الصادق عليه السلام: عن قول الله عزوجل «والعصر ان الانسان لفي خسر» قال عليه السلام العصر عصر خروج القائم، ان الانسان لفي خسر يعني اعداءنا الا الذين آمنوا يعني باياتنا و عملوا الصالحات يعني بمواساة الاخوان و تواصلوا بالحق يعني بالامامة و تواصلوا بالصبر يعني بالفترة. (۱) از مفضل نقل شده است که گفت: از امام صادق عليه السلام درباره «والعصر ان الانسان لفي خسر» پرسیدم حضرت فرمودند: عصر یعنی عصر خروج امام زمان (عجل الله تعالی) «ان الانسان لفي خسر» یعنی دشمنان ما در خسران هستند «الا الذين آمنوا» یعنی کسانی که به آیات ما ایمان دارند «و عملوا الصالحات» یعنی با برادران مواسات و مهربانی دارند «و تواصلوا بالحق» به امامت وصیت می‌کنند «و تواصلوا بالصبر» یعنی به آرامش وصیت می‌کنند.

۲) عن علی بن جعفر عن اخیه موسی بن جعفر عليه السلام قال: قلت: ما تأویل قول الله عزوجل «قل رأیتهم ان اصبح ماؤکم غوراً فمن یأتیکم بما معین» (۲) فقال: اذا فقدتم امامکم فلم تروه فماذا تصنعون. (۳)

علی بن جعفر از برادرشان امام موسی کاظم عليه السلام پرسیدند: تأویل قول خداوند در سوره ملک، آیه ۳۰ «بگو ببینیم اگر صبح از خواب برخیزی و بینی آب‌ها از بین رفته، یعنی آب نباشد، چه می‌کنی، چه کسی برای شما آب می‌آورد؟» حضرت فرمودند: یعنی زمانی که امام شما در بین شما نباشد او را نبینید چه کار خواهید کرد.

۳) قال علی عليه السلام فی قوله تعالی «و ترید ان نمن علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم

۱- (بح ج ۲۴ ص ۲۱۴ روایة ۱ باب ۷) ۲- آیه ۳۰ ملک

۳- (کمال الدین ج ۱ ص ۳۶۰ و بحار، ج ۲۴، ص ۱۰۰، روایت ۲)

أئمةً وَ نَجْعَلُهُمُ الْوَارِثِينَ» هم آل محمد یَبْعَثُ اللهُ مَهْدِيَّهُمْ بَعْدَ جَهْدِهِمْ فَيُعَزِّمُهُمْ وَ يُذِلُّ عَدُوَّهُمْ. (۱)

حضرت علی علیه السلام در ذیل آیه شریفه «و نرید ان نمین...» فرمودند: مستضعفین که خداوند ایشان را ائمه و وارث قرار داده است آل محمد هستند، خداوند مهدی ایشان را بعد از غیبتش بر می‌انگیزاند. پس ایشان را عزیز و دشمنانش را خوار و ذلیل می‌گرداند.

۴) عن الصادق علیه السلام فی هذه الایة الکریمة «هدی للمتقین الذین یؤمنون بالغیب» المتقون شیعة علی و الغیب هو الحجة الغائب. (۲)

از امام صادق علیه السلام نقل شده است که در ذیل این آیه کریمه «هدی للمتقین الذین یؤمنون بالغیب» فرمودند: متقین شیعیان علی بن ابیطالب هستند و غیب هم حضرت مهدی علیه السلام است.

به نام خدا

از حضرت صادق علیه السلام منقول است که هر که چهل صباح دعای عهد را بخواند از یاوران قائم ما باشد و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد خدا او را از قبر بیرون آورد که در خدمت آن حضرت باشد و حق تعالی به هر کلمه هزار حسنه او را کرامت فرماید و هزار گناه از او محو کند و آن عهد این است.

اللَّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظِيمِ وَ رَبَّ الْكُرْسِيِّ الرَّفِيعِ وَ رَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ وَ مُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَ الْإِنْجِيلِ وَ الزَّبُورِ وَ رَبَّ الظِّلِّ وَ الْحَرُورِ وَ مُنْزِلَ الْقُرْآنِ (الْقُرْآنِ) الْعَظِيمِ وَ رَبَّ الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ وَ الْأَنْبِيَاءِ (وَ) الْمُرْسَلِينَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِوَجْهِكَ (بِاسْمِكَ) الْكَرِيمِ وَ بِنُورِ وَجْهِكَ الْمُنِيرِ وَ مُلْكِكَ الْقَدِيمِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي أَسْرَقَتْ بِهِ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُونَ وَ بِاسْمِكَ الَّذِي يَصْلُحُ بِهِ الْأَوْلَادُ وَ الْآخِرُونَ يَا حَيُّ قَبْلَ كُلِّ حَيٍّ وَ يَا حَيًّا بَعْدَ كُلِّ حَيٍّ وَ يَا حَيًّا حِينَ لَا حَيَّ يَا مُخَيِّ الْمَوْتَى وَ مُصِيبَ الْأَحْيَاءِ يَا حَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَانَا الْإِمَامَ الْهَادِيَ الْمَهْدِيَّ الْقَائِمَ بِأَثَرِ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيَّ أَبَانَهُ الطَّاهِرِينَ عَنْ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ فِي مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا سَهْلِهَا وَ جَبَلِهَا وَ بَرِّهَا وَ بَحْرِهَا وَ عَنِّي وَ عَنِ وَالِدِي مِنَ الصَّلَوَاتِ زِنَةَ عَرْشِ اللَّهِ وَ مَدَادَ كَلِمَاتِهِ وَ مَا أَحْصَاهُ عِلْمُهُ (كِتَابُهُ) وَ أَحْطَا بِهِ كِتَابُهُ (عِلْمُهُ) اللَّهُمَّ إِنِّي أَجِدُكَ لَهُ فِي صَبِيحَةِ يَوْمِي هَذَا وَ مَا عَشْتُ مِنْ أَيَّامِي عَهْدًا وَ عَقْدًا وَ بَيْعَةً لَهُ فِي عَقْتِي لَا أَحُولُ عَنْهَا وَ لَا أَزُولُ أَبَدًا اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَ أَغْوَانِهِ وَ الذَّابِّينَ عَنْهُ وَ الْمُسَارِعِينَ إِلَيْهِ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِهِ (وَ الْمُتَمَثِّلِينَ لِأَوَامِرِهِ) وَ الْمُتَحَامِلِينَ عَنْهُ وَ السَّابِقِينَ إِلَيْ إِرَادَتِهِ وَ الْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ اللَّهُمَّ إِنْ خَالَ بَيْنِي وَ بَيْنَهُ الْمَوْتُ الَّذِي جَعَلْتَهُ عَلَيَّ عِبَادَكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا فَأَخْرِجْنِي مِنْ قَبْرِي مُؤْتَزِرًا كَفَنِي شَاهِرًا سَيْفِي مُجْرَدًا قَتَانِي مُلَبِّيًا دَعْوَةَ الدَّاعِي فِي الْحَاضِرِ وَ الْبَادِي اللَّهُمَّ أَرِنِي الطَّلْعَةَ الرَّشِيدَةَ وَ الْفِرَّةَ الْحَمِيدَةَ وَ الْخَجَلَ نَاطِرِي بِنَظَرَةٍ مَنِي إِلَيْهِ وَ عَجَلَ فَرَجِهِ وَ سَهْلَ مَخْرَجِهِ وَ أَوْسَعَ مَنَهْجِهِ وَ اسْلُكْ بِي مَحَجَّتَهُ وَ أَنْفِذْ أَمْرَهُ وَ اشْدُدْ أَرْزَهُ وَ اظْمُرْ اللَّهُمَّ بِهِ بِلَادَكَ وَ أَحْيِ بِهِ عِبَادَكَ فَإِنَّكَ قُلْتَ وَ قَوْلِكَ الْحَقُّ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ فَأَظْهِرْ اللَّهُمَّ لَنَا وَ لِبَيْتِكَ وَ ابْنِ بَيْتِكَ الْمُسَمِّي بِاسْمِ رَسُولِكَ حَتَّى لَا يَظْفَرَ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَاطِلِ إِلَّا مَزَقَهُ وَ يُحَقِّقَ الْحَقَّ وَ يُحَقِّقَهُ اللَّهُمَّ مَفْرَعًا لِمَظْلُومِ عِبَادِكَ وَ نَاصِرًا لِمَنْ لَا يَجِدُ لَهُ نَاصِرًا غَيْرَكَ وَ مُجَدِّدًا لِمَا غَطَّلَ مِنْ أَحْكَامِ كِتَابِكَ وَ مُشِيدًا لِمَا وَرَدَ مِنْ أَعْلَامِ دِينِكَ وَ سُنَنِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْهُ اللَّهُمَّ مِمَّنْ حَصَّنْتَهُ مِنْ بَأْسِ الْمُعْتَدِينَ اللَّهُمَّ وَ سِرِّ نَبِيِّكَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِرُؤُوسِهِ وَ مَنْ تَبِعَهُ عَلَيَّ دَعْوَتِهِ وَ ارْحَمِ اسْتِكَانَتَنَا بَعْدَهُ اللَّهُمَّ اكْشِفْ هَذِهِ الْعُمَّةَ عَنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِحُضُورِهِ وَ عَجَلْ لَنَا ظَهْرَهُ إِنَّهُمْ يَرَوْتَهُ بَعِيدًا وَ نَرَاهُ قَرِيبًا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

پس سه مرتبه دست بر ران راست خود می زنی و در هر مرتبه می گویی الْعَجَلُ الْعَجَلُ يَا مَوْلَايَ يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ

لیست تعدادی از محصولات مدیریت فرهنگی

فروع ولایت

ویژه نامه عید سعید غدیر خم

آمریکا و ماهیتش

دهه فجر انقلاب اسلامی

ویژه نامه وحدت حوزه و دانشگاه

اربعین ویژه اربعین سالار شهیدان

ولایت محور وحدت

انتخابات

۱۹دی

ویژه سالگرد حکم تاریخی درباره اهانت کنندگان به دین

۱۵ خرداد جرقه انقلاب

بانو امین اصفهانی

فیض ملکوت

شهید سعیدی

شهید چمران

حضرت زینب علیها السلام

با شیفتگان خدمت

صدیقه کبری علیها السلام

با کاروان مشتاقان

علی صراط مستقیم

کیهان شناسی و دین

فقهی در عطار

بزرگ حامی ولایت در زلال کلام رهبر

ره توشه زائران علی بن موسی الرضا علیه السلام

قیمت ۲۰۰ تومان